KOMISSION ASETUS (EY) N:o 906/2009,

annettu 28 päivänä syyskuuta 2009,

perustamissopimuksen 81 artiklan 3 kohdan soveltamisesta linjaliikennettä harjoittavien varustamoiden sopimuksiin, päätöksiin ja yhdenmukaistettuihin menettelytapoihin (konsortiot)

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO, joka

ottaa huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen,

ottaa huomioon perustamissopimuksen 81 artiklan 3 kohdan soveltamisesta linjaliikennettä harjoittavien varustamoiden sopimuksiin, päätöksiin ja yhdenmukaistettuihin menettelytapoihin (konsortiot) 26 päivänä helmikuuta 2009 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 246/2009 ([1]) ja erityisesti sen 1 artiklan,

on julkaissut tämän asetuksen luonnoksen ([2]),

on kuullut kilpailunrajoituksia ja määräävää markkina-asemaa käsittelevää neuvoa-antavaa komiteaa,

sekä katsoo seuraavaa:

(1) Asetuksen (EY) N:o 246/2009 nojalla komissiolla on toimivalta soveltaa perustamissopimuksen 81 artiklan 3 kohtaa asetuksella tiettyihin varustamoiden sopimuksiin, päätöksiin ja yhdenmukaistettuihin menettelytapoihin (konsortiot), jotka koskevat linjaliikennepalvelujen yhteistä harjoittamista ja voivat niiden osapuolina olevien varustamoiden välille aikaansaamansa yhteistyön vuoksi rajoittaa kilpailua yhteismarkkinoilla ja vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, jolloin niitä saattaa koskea perustamissopimuksen 81 artiklan 1 kohdan kielto.

(2) Komissio on käyttänyt tätä toimivaltaa ja antanut 19 päivänä huhtikuuta 2000 komission asetuksen (EY) N:o 823/2000 perustamissopimuksen 81 artiklan 3 kohdan soveltamisesta linjaliikennettä harjoittavien varustamoiden sopimuksiin, päätöksiin ja yhdenmukaistettuihin menettelytapoihin (konsortiot) ([3]), jonka voimassaolo päättyy 25 päivänä huhtikuuta 2010. Komission tähän mennessä saaman kokemuksen perusteella voidaan päätellä, että perustelut linjaliikennettä harjoittavien konsortioiden ryhmäpoikkeukselle ovat edelleen päteviä. Asetukseen on kuitenkin tarpeen tehdä joitakin muutoksia, joilla poistetaan viittaukset perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklan yksityiskohtaisesta soveltamisesta meriliikenteeseen 22 päivänä joulukuuta 1986 annettuun neuvoston asetukseen (ETY) N:o 4056/86 ([4]), joka mahdollisti hinnoista ja kapasiteetista sopimisen linjaliikennettä harjoittavien varustamojen kesken, mutta joka on nyt kumottu. Muutokset ovat myös tarpeellisia varmistamaan entistä suurempi yhdenmukaisuus muiden voimassa olevien horisontaalista yhteistyötä koskevien ryhmäpoikkeusasetusten kanssa samalla kun otetaan huomioon nykyiset linjaliikenteen alan markkinoilla vallitsevat käytänteet.

(3) Konsortiosopimukset poikkeavat toisistaan huomattavasti: toiset ovat voimakkaasti integroituneita ja edellyttävät korkeaa investointiastetta esimerkiksi konsortion jäsenten erityisesti konsortion perustamista ja yhteiskäytössä olevien toimistojen perustamista varten ostamien tai vuokraamien alusten vuoksi, toiset taas ovat laivatilan vaihtoa koskevia joustavia sopimuksia. Tässä asetuksessa tarkoitetun konsortiosopimuksen olisi koostuttava linjaliikennettä harjoittavien varustamoiden välisestä yhdestä sopimuksesta tai usean erillisen, mutta toisiinsa liittyvän sopimuksen sarjasta, joiden mukaisesti osapuolet hoitavat yhteistä palvelua. Järjestelyjen oikeudellinen muoto on vähemmän tärkeä kuin perustana oleva taloudellinen todellisuus eli se, että osapuolet tarjoavat yhteistä palvelua.

(4) Ryhmäpoikkeuksesta johtuva etu olisi rajoitettava niihin sopimuksiin, joiden voidaan riittävällä varmuudella olettaa täyttävän perustamissopimuksen 81 artiklan 3 kohdan edellytykset. Kuitenkaan ei oleteta, että konsortiot, joihin tätä asetusta ei sovelleta, kuuluisivat perustamissopimuksen 81 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan, tai jos ne kuuluvat siihen, etteivät ne täyttäisi myös perustamissopimuksen 81 artiklan 3 kohdassa asetettuja edellytyksiä. Kun tällaisten konsortioiden osapuolet itse arvioivat, onko niiden sopimus perustamissopimuksen 81 artiklan mukainen, ne voivat ottaa huomioon sellaisten markkinoiden erityispiirteet, joilla kuljetetaan vain vähän rahtia, tai tilanteet, joissa markkinaosuutta koskeva kynnysarvo ylittyy sen vuoksi, että konsortioon osallistuu pieni varustamo, jolla ei ole merkittäviä resursseja ja joka kasvattaa konsortion markkinaosuutta vain vähäisessä määrin.

(5) Konsortiot, sellaisina kuin ne määritellään tässä asetuksessa, parantavat yleensä osaltaan käytettävissä olevien linjaliikennepalvelujen kannattavuutta ja laatua järkeistämällä jäsenyhtiöiden toimintoja ja tarjoamalla

([1]) EUVL L 79, 25.3.2009, s. 1.
([2]) EUVL C 266, 21.10.2008, s. 1.
([3]) EYVL L 100, 20.4.2000, s. 24.
([4]) EYVL L 378, 31.12.1986, s. 4.

mittakaavaetuja alusten ja satamapalvelujen käytössä. Ne edistävät osaltaan myös teknistä ja taloudellista kehitystä helpottamalla ja tukemalla erityisesti konttien käytön lisäämistä sekä alusten kapasiteetin tehokkaampaa hyödyntämistä. Yksi konsortioiden perusominaisuuksista yhteisen palvelun järjestämiseksi ja ylläpitämiseksi on kyky mukauttaa kapasiteettia kysynnän ja tarjonnan vaihtelun perusteella. Sen sijaan perusteeton kapasiteetin ja myynnin rajoittaminen sekä kuljetusmaksujen tai markkinoiden sopiminen ja asiakkaiden jakaminen eivät todennäköisesti lisää tehokkuutta. Sen vuoksi tässä asetuksessa säädettyä poikkeusta ei tulisi soveltaa konsortiosopimuksiin, joihin sisältyy tällaista toimintaa riippumatta osapuolten markkinavoimasta.

(6) Kohtuullinen osuus lisääntyneen tehokkuuden tuomasta hyödystä olisi siirrettävä kuljetusten käyttäjille. Konsortioiden tarjoamien meriliikenteen palvelujen käyttäjät voivat saada osan tuottavuuden paranemisesta koituvasta hyödystä, jonka konsortiot mahdollisesti saavat aikaan. Nämä edut voivat näkyä muun muassa liikennöinnin ja satamakäyntien tiheyden lisääntymisenä tai aikataulujen parannuksina sekä palvelujen parempana laatuna ja yksilöllisyytenä, joka on seurausta nykyaikaisempien alusten ja satamalaitteiden sekä muun kaluston käytöstä.

(7) Käyttäjät voivat hyötyä konsortioista tosiasiallisesti ainoastaan, jos merkityksellisillä markkinoilla, joilla konsortiot toimivat, on riittävästi kilpailua. Tämän edellytyksen olisi katsottava täyttyvän silloin, kun konsortion markkinaosuus ei ylitä tiettyä kynnysarvoa ja sen voidaan sen vuoksi olettaa kohtaavan tehokasta todellista tai mahdollista kilpailua sellaisten varustamoiden taholta, jotka eivät ole kyseisen konsortion jäseniä. Jotta merkityksellisiä markkinoita voitaisiin arvioida, on otettava huomioon sekä niiden satamien välinen suora liikenne, joihin konsortio liikennöi, että muiden linjaliikennepalvelujen aiheuttama kilpailu konsortion satamat mahdollisesti korvaavista satamista ja tarvittaessa muut liikennemuodot.

(8) Tällä asetuksella ei pitäisi myöntää poikkeusta sellaisia kilpailunrajoituksia sisältäville sopimuksille, jotka eivät ole välttämättömiä poikkeuksen myöntämisen perusteena olevien tavoitteiden saavuttamiseksi. Tämän vuoksi vakavimmat kilpailunrajoitukset, jotka liittyvät kolmansilta perittävien hintojen vahvistamiseen, kapasiteetin tai myynnin rajoittamiseen ja markkinoiden tai asiakkaiden jakamiseen, olisi jätettävä tämän asetuksen soveltamisalan ulkopuolelle. Niiden toimintojen lisäksi, joille myönnetään nimenomaisesti vapautus tällä asetuksella, tätä asetusta olisi sovellettava ainoastaan niihin liitännäistoimintoihin, jotka liittyvät suoraan konsortion toimintaan ja jotka ovat sen toteuttamisen kannalta välttämättömiä ja oikeasuhteisia.

(9) Markkinaosuutta koskevan kynnysarvon ja muiden tässä asetuksessa säädettyjen edellytysten sekä tiettyjen menettelytapojen jättämisen poikkeuksen soveltamisalan ulkopuolelle pitäisi yleisesti ottaen antaa varmuus siitä, että sopimukset, joihin ryhmäpoikkeusta sovelletaan, eivät anna asianomaisille yrityksille mahdollisuutta poistaa kilpailua kyseisten merkityksellisten markkinoiden olennaiselta osalta.

(10) Sen arvioimiseksi, täyttääkö konsortio markkinaosuutta koskevan edellytyksen, olisi laskettava yhteen konsortion jäsenten kokonaismarkkinaosuudet. Kunkin jäsenen markkinaosuuden määrittämisessä olisi otettava huomioon se tavaroiden kokonaismäärä, jonka se kuljettaa sekä konsortion yhteydessä että sen ulkopuolella. Jälkimmäisessä tapauksessa olisi otettava huomioon se tavaroiden kokonaismäärä, jonka jäsen kuljettaa toisen konsortion yhteydessä tai joka liittyy mihin tahansa palveluun, jota jäsen tarjoaa itsenäisesti joko omilla aluksillaan tai kolmansien aluksilla esimerkiksi laivatilan vuokraa koskevien sopimusjärjestelyjen perusteella.

(11) Lisäksi ryhmäpoikkeuksen myöntämisen edellytyksenä olisi oltava, että jokaisella konsortion jäsenellä on oikeus vetäytyä konsortiosta kohtuullisen irtisanomisajan jälkeen. Olisi kuitenkin säädettävä voimakkaasti integroituneita konsortioita koskevasta pitemmästä irtisanomisajasta ja pitemmästä alkujäsenyyden sitouttamisjaksosta, jotta voidaan ottaa huomioon niiden perustamiseksi tehdyt suuret investoinnit ja jäsenen lähtemisestä aiheutuvat laajemmat uudelleenjärjestelyt.

(12) Erityistapauksissa, joissa tämän asetuksen soveltamisalaan kuuluvilla sopimuksilla on kuitenkin vaikutuksia, jotka ovat ristiriidassa perustamissopimuksen 81 artiklan 3 kohdan kanssa, komissio voi perustamissopimuksen 81 ja 82 artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta 16 päivänä joulukuuta 2002 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1/2003 [1] nojalla peruuttaa ryhmäpoikkeuksen. Tässä yhteydessä niillä kielteisillä vaikutuksilla, joita saattaa aiheutua konsortion ja/tai sen jäsenten yhteyksistä muihin konsortioihin ja/tai linjaliikenteen harjoittajiin samoilla merkityksellisillä markkinoilla, on erityinen merkitys.

(13) Lisäksi, jos sopimuksilla on perustamissopimuksen 81 artiklan 3 kohdan kanssa ristiriidassa olevia vaikutuksia jäsenvaltion alueella tai sellaisella osalla siitä, joka täyttää kaikki erillisten maantieteellisten markkinoiden tunnuspiirteet, kyseisen jäsenvaltion kilpailuviranomainen voi peruuttaa ryhmäpoikkeuksen soveltamisesta johtuvan edun tämän alueen osalta asetuksen (EY) N:o 1/2003 nojalla.

(14) Tämä asetus ei vaikuta perustamissopimuksen 82 artiklan soveltamiseen.

(15) Koska asetuksen (EY) N:o 823/2000 voimassaolo päättyy, on aiheellista antaa uusi asetus, jolla ryhmäpoikkeus uusitaan,

[1] EYVL L 1, 4.1.2003, s. 1.

ON ANTANUT TÄMÄN ASETUKSEN:

I LUKU

SOVELTAMISALA JA MÄÄRITELMÄT

1 artikla

Soveltamisala

Tätä asetusta sovelletaan konsortioihin ainoastaan, jos ne tarjoavat kansainvälisiä linjaliikenteen kuljetuspalveluita, joiden lähtö- tai määräpaikkana on yksi tai useampi yhteisön satama.

2 artikla

Määritelmät

Tässä asetuksessa tarkoitetaan:

1) ’konsortiolla’ sopimusta tai useita toisiinsa liittyviä sopimuksia vähintään kahden sellaisen aluksia käyttävän kuljetusyrittäjän välillä, jotka tarjoavat säännöllisiä kansainvälisiä linjaliikennepalveluja yksinomaan rahdin kuljetukseen yhdessä tai useammassa liikenteessä, kun sopimusten tavoitteena on luoda yhteistyötä merikuljetuspalvelun harjoittamiseksi yhdessä parantamalla palveluja, joita kukin konsortion jäsen konsortion puuttuessa tarjoaisi yksinään, ja järkeistää niiden toimintaa teknisten, toiminnallisten ja/tai kaupallisten järjestelyjen keinoin;

2) ’linjaliikenteellä’ tavaroiden kuljetusta, joka tapahtuu säännöllisellä tavalla tietyllä reitillä tai reiteillä satamien välillä etukäteen ilmoitetuin aikatauluin ja päivämäärin ja joka on myös tilapäisluontoisesti jokaisen kuljetuksen käyttäjän käytettävissä maksua vastaan;

3) ’kuljetusten käyttäjällä’ yritystä (esimerkiksi rahdinantaja, vastaanottaja tai huolitsija), joka on tehnyt tai aikoo tehdä konsortion jäsenen kanssa sopimuksen tavaroiden kuljettamisesta;

4) ’palvelun aloittamisella’ päivää, jona ensimmäinen alus harjoittaa asianomaista liikennettä.

II LUKU

POIKKEUKSET

3 artikla

Sopimukset, joille myönnetään poikkeus

Perustamissopimuksen 81 artiklan 3 kohdan nojalla ja jollei tässä asetuksessa säädetyistä edellytyksistä muuta johdu, perustamissopimuksen 81 artiklan 1 kohtaa ei sovelleta seuraaviin konsortion toimintoihin:

1) linjaliikenteen kuljetuspalvelujen yhteinen harjoittaminen, mukaan lukien jokin seuraavista toiminnoista:

   a) kuljetusaikataulujen ja käyntisatamien yhteensovittaminen ja/tai vahvistaminen yhdessä;

   b) laivatilan vaihto, myynti tai ristikkäisvuokraus;

   c) alusten ja/tai satamalaitteiston yhteiskäyttö (”pooling”);

   d) yhden tai useamman toimiston yhteiskäyttö;

   e) konttien, kuljetusalustojen ja muun laitteiston asettaminen käyttöön ja/tai näiden laitteistojen vuokra-, leasing- tai ostosopimukset;

2) kapasiteetin mukauttaminen kysynnän ja tarjonnan vaihtelun perusteella;

3) satamaterminaalien ja niihin kuuluvien palvelujen (esimerkiksi proomu- ja ahtauspalvelut) yhteinen hoitaminen tai käyttö;

4) mikä tahansa muu 1, 2 ja 3 alakohdassa tarkoitettuihin toimintoihin liittyvä toiminto, joka on välttämätön niiden toteuttamiselle, kuten:

   a) tietoliikennepohjaisen tiedonsiirtojärjestelmän käyttö;

   b) konsortion jäsenten velvoittaminen käyttämään merkityksellisillä markkinoilla konsortiolle osoitettuja aluksia ja pidättymään laivatilan vuokrauksesta kolmansien omistamilta aluksilta;

   c) konsortion jäsenten velvoittaminen siihen, että ne eivät osoita tai vuokraa laivatilaa merkityksellisillä markkinoilla toimiville muille aluksia käyttäville kuljetusyrittäjille ilman muiden konsortion jäsenten ennalta antamaa suostumusta.

4 artikla

Vakavimmat kilpailunrajoitukset

Edellä 3 artiklassa säädettyä poikkeusta ei sovelleta konsortioon, jonka tavoitteena on suoraan tai välillisesti, yksinään tai yhdistettynä osapuolten määräysvallassa oleviin muihin tekijöihin:

1) vahvistaa hintoja myytäessä linjaliikennepalveluja kolmansille;

2) rajoittaa kapasiteettia tai myyntiä, lukuun ottamatta 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja kapasiteetin mukautuksia;

3) jakaa markkinoita tai asiakkaita.

III LUKU

POIKKEUKSEN EDELLYTYKSET

5 artikla

Markkinaosuuteen liittyvät edellytykset

1. Jotta konsortio voi saada 3 artiklassa säädetyn poikkeuksen, konsortion jäsenillä on oltava kuljetettujen tavaroiden kokonaismääränä rahtitonneina tai TEU:na laskettuna yhteensä enintään 30 prosentin markkinaosuus niillä merkityksellisillä markkinoilla, joilla konsortio toimii.

2. Konsortion jäsenen markkinaosuuden määrittämiseksi huomioon otetaan sen merkityksellisillä markkinoilla kuljettama tavaroiden kokonaismäärä, riippumatta siitä, onko määrät kuljetettu:

a) kyseisen konsortion yhteydessä;

b) sellaisen toisen konsortion yhteydessä, jonka osapuoli jäsen on; tai

c) konsortion ulkopuolella jäsenen oman tai kolmansien aluksilla.

3. Edellä 3 artiklassa säädettyä poikkeusta sovelletaan edelleen, jos tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitettua markkinaosuutta ei kahden peräkkäisen kalenterivuoden kuluessa ylitetä enemmän kuin kymmenesosalla.

4. Jos jompikumpi tämän artiklan 1 ja 3 kohdassa tarkoitetuista kynnysarvoista ylitetään, 3 artiklassa säädettyä poikkeusta sovelletaan edelleen kuuden kuukauden ajan sen kalenterivuoden lopusta, jonka aikana ylitys on tapahtunut. Tämä jakso pidennetään 12 kuukaudeksi, jos ylitys johtuu siitä, että liikennöitsijä, joka ei ole konsortion jäsen, lopettaa toiminnan markkinoilla.

6 artikla

Muut edellytykset

Jotta konsortio voi saada 3 artiklassa säädetyn poikkeuksen, sen on annettava jäsenyrityksille oikeus vetäytyä konsortiosta ilman taloudellista tai muuta seuraamusta, kuten erityisesti velvoitetta lopettaa kuljetustoimintonsa merkityksellisillä markkinoilla, ja siihen mahdollisesti liittyvää edellytystä, jonka mukaan kyseisen toiminnon saa aloittaa uudelleen tietyn ajanjakson kuluttua. Tähän oikeuteen kuuluu enintään kuuden kuukauden pituinen irtisanomisaika. Konsortio voi kuitenkin määrätä, että irtisanomisilmoitus voidaan antaa vasta ajanjakson jälkeen, joka on enintään 24 kuukautta sopimuksen voimaantulopäivästä tai palvelun aloittamisesta, jos se on myöhempi.

Kun kyseessä on voimakkaasti integroitunut konsortio, irtisanomisaika voidaan pidentää 12 kuukauteen, ja konsortio voi määrätä, että irtisanomisilmoitus voidaan antaa vasta ajanjakson jälkeen, joka on enintään 36 kuukautta sopimuksen voimaantulopäivästä tai palvelun aloittamisesta, jos se on myöhempi.

IV LUKU

LOPPUSÄÄNNÖKSET

7 artikla

Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan 26 päivänä huhtikuuta 2010.

Sitä sovelletaan 25 päivään huhtikuuta 2015.

Tämä asetus on kaikilta osiltaan velvoittava, ja sitä sovelletaan sellaisenaan kaikissa jäsenvaltioissa.

Tehty Brysselissä 28 päivänä syyskuuta 2009.

Komission puolesta

Neelie KROES

Komission jäsen